

Kloosterkerk

Dienst met doop – Markus 4,26-34

15 januari 2023 – ds. Rienk Lanooy

U kunt deze dienst alsnog bekijken en beluisteren via <https://youtu.be/X39Cj66OUuQ>

Gebed om ontferming

Trouwe God als kind konden we ons toevertrouwen aan het leven en aan U maar ergens onderweg zijn we die kunst vaak kwijtgeraakt: spelen werd werken verwondering werd vernuft overgave werd controle geheimen werden kale feiten. Laat in ons weer iets van het kind tot bloei komen zodat we U en het leven onbevangen tegemeet kunnen treden <i>en daarom bidden wij U:...</i>	De kinderen die straks in ons midden komen wekken als vanzelf ontroering maar wonderlijk genoeg gaat die vanzelfsprekendheid voorbij we worden selectief en veeleisend wie we wel en wie we niet toelaten in ons bestaan en we kunnen laten merken: 'kom mij niet te na'. Laat in ons weer iets van het kind tot bloei komen om de ander onbevangen tegemeet te kunnen treden <i>en daarom bidden wij U:...</i>	Altijd weer is 'groot' het motto van de wereld het grote geld de grote naam de grote mond en alles wat klein is als een kind telt vaak niet mee. Laat hier anders worden geteld met oog voor de breekbare mens de broze aarde het kind van de rekening; vanzelf gaat dat niet en daarom klinken hier woorden die het ons vertellen dat wij die onbevangen tegemeet zullen treden <i>en daarom bidden wij U:....</i>

Preek

Zojuist hebben de doopouders hier beloofd hun kind trouw te blijven en te eerbiedigen 'steeds indachtig dat het uit God geboren is'. Dat is natuurlijk bij wijze van spreken, dat wij uit God geboren zijn. Ieder mens is immers in beginsel eerst uit zijn ouders geboren en deelt in hun verleden, hun ervaringen. Ieder mens maakt deel uit van deze wereld met haar schoonheid en haar afgronden, met haar liefelijkheid en haar verschrikkingen. En toch... hier in dit huis is dat niet het enige wat we over het leven hopen te kunnen zeggen. Er is iets in ons dat er op vertrouwt/ernaar verlangt dat ons kind ook deel uitmaakt van een andere wereld, een andere orde. Je zou dat de wereld van God kunnen noemen. Jezus noemt die andere orde: het koninkrijk van God. Je zou ook kunnen zeggen: stel dat de liefde het laatste woord in alles zou hebben, dan ben je niet ver van dat koninkrijk van God.

Zouden kinderen daar meer weet van hebben dan wij zelf, volwassenen? Marcus Borg, theoloog, vertelde eens het verhaal van een driejarig meisje. Ze is enig kind, maar op een goede dag krijgt ze een broertje. Als haar ouders met de boreling uit de kliniek thuis komen, is ze in de wolken. Niet lang daarna vraagt ze haar ouders of ze een moment alleen mag zijn met haar broertje, op zijn kamer met de deur dicht. De ouders aarzelen. Op dochterlief is niets aan te merken, maar toch... Kun je haar zomaar met hem alleen laten? Er kan toch ook iets van rivaliteit in het spel zijn. Tenslotte biedt de babyfoon uitkomst. En zo luisteren

beide ouders op afstand mee wat er gebeurt, klaar om te kunnen ingrijpen. Maar als hun dochter naar binnengaat, horen ze haar naar de wieg lopen en met heldere stem zegt zij tegen haar pasgeboren broertje: 'Vertel me eens over God – ik ben het al bijna vergeten'.

Ik vind het niet alleen een mooi verhaal, maar er schuilt ook een diepe waarheid in, namelijk dat een volwassene het geheim van dat Godsrijk zomaar kan ontgroeien, maar dat een kind daar nog onbevangen dichtbij staat. Voor een kind is de werkelijkheid immers ongedeeld. Er is geen wereld buiten. Er is maar één wereld en dat is die van de vertrouwde omgeving waarin alles is zoals het is, zonder vragen, zonder zorgen. God, wereld, liefde, ouders: het is één geheel. Pas als je ouder wordt verlies je je onschuld en ervaar je dat er ook een wereld is buiten jezelf. Dan moet je het paradijs verlaten en wordt je je bewust van jezelf. Je bent niet meer de wereld, je bent er hoogstens een deeltje van en je begint je af te vragen wat je plaats is in die wereld en hoe je er zult leven. Opgroeien betekent niet alleen dat je van alles aanleert. Opgroeien betekent ook dat je dingen kwijtraakt en vergeet. 'East of Eden', buiten het paradijs leer je de taal van de gewone wereld spreken en daarmee laat je de taal van je kinderjaren achter je. Maar verliezen we daarmee ook niet iets van het eeuwig heimwee, dat onbevangen deel uitmaken van dat rijk van de liefde, ja van God zelf?

'Vertel me eens over God – ik ben het al bijna vergeten', zegt het meisje tegen haar kleine broertje. Iemand moet het je vertellen. En dat is wat Jezus doet, ook in die twee parabels over zaaien en zaadjes die zojuist klonken. Hij maakt het oerverlangen naar dat Rijk van God, dat leven waar de liefde altijd weer het laatste woord heeft, in ons wakker. Zelf lukt ons dat blijkbaar niet goed. Het past immers niet goed in ons rationele wereldbeeld, of het ligt te verstoffen onder al die andere dingen die zo vaak als vanzelf de overhand nemen: de dagelijkse zorgen, ingesleten gewoontes, je ambities, het schrijnende individualisme, waardoor we het 'wij' zijn kwijtgeraakt, of het 'wij' zich hoogstens beperkt tot onze eigen groep. Niet toevallig is wat Jezus over dat andere leven vertelt niet een groots en meeslepend verhaal van aspiraties en succes, van meer, en beter en hoger, van 'als je maar wilt, dan lukt het je ook', van al die jonge mannen die in al hun onzekerheid achter influencer zus of zo aanlopen. Nee, de parabels van het zaad vertellen dat het klein begint, dat het mis kan gaan, dat het niet zo moeilijk is om er niet aan te denken. Geen zaadje is kleiner dan het mosterdzaadje, begint Jezus dan ook zijn gelijkenis over die andere orde, dan die we al kennen.

Het is hier natuurlijk niet de bioloog die spreekt. Wonderlijk genoeg zijn er dan toch altijd weer commentaren die nog moeten zeggen dat Jezus het hier niet bij het rechte eind heeft, want er zijn zaadjes die nog kleiner zijn. U begrijpt dat het hier om iets anders gaat, nl. om de vergelijking dat wat er in die andere orde toe doet, dat deel uitmaken van het rijk van de liefde, niet met zevenmijlslaarzen je leven binnenwandelt op elk gewenste moment. Het is klein, onooglijk, fragiel en voor je het weet is het – zoals we zongen – verwaaid met de wind, alsof het er nooit geweest is. En tegelijkertijd is het krachtig, vitaal, levend, alleen je moet het wel gaan zien, je moet er van horen. Hoe is het ook alweer? 'Vertel me eens over God – ik ben het al bijna vergeten'.

En Jezus vertelt. Hij vertelt dat het alleen iets wordt met dat koninkrijk als het zaadje wordt uitgezaaid. Het werkt niet als je het in een doosje doet, veilig opgeborgen. Het werkt alleen als er warmte bij komt, licht, water: als het ruimte krijgt in je leven om telkens weer te ontkiemen. Ik moet denken aan een interview met Herbert Blomstedt, Zweeds dirigent, 95 jaar oud en nog steeds actief. Je zou zeggen: hij zal toch langzamerhand wel weten hoe het

moet, een Bruckner symfonie dirigeren b.v. En toch, zegt hij: 'Noten kun je kennen, maar mensen en omstandigheden zijn steeds anders. Die brengen dan ook weer nieuwe inzichten, waarover ik nadenk als ik weer alleen ben, of als ik in bed lig. In elk stuk ontdek ik nog steeds nieuwe dingen. Ik voel me elke keer een beginner'.

Zo is dat ook met die zaadjes: ze moeten telkens opnieuw ontkiemen, groeien en vrucht dragen. De liefde moet telkens opnieuw geleerd worden. Je kunt er geen strik om doen en zeggen: hier leggen we het voorgoed vast, in een formule, in een partituur, een geschrift. Het zal altijd weer losgemaakt moeten worden uit de verstening, uit de vaste vormen waarmee we zo vertrouwd zijn. En dan moet het gaan groeien. En daarmee lijkt dat Rijk van de liefde eerder een houding te zijn, een attitude, een levensstijl, en ieder mensenleven is een doorgaande zoektocht hoe het in je eigen leven tot bloei komt. 'Ik voel me elke keer een beginner'.

Gaat het dan ook lukken? Dat weten we niet. Jezus zegt niet: succes is een keuze. Het zaaien hebben we in de hand, maar hoe het zaad groeit? Het gaat aan de zaaier voorbij. Maar we weten wel hoe iets kleins grote gevolgen kan hebben, hoe je door een enkel woord van slag kunt raken, hoe het kleine 's nacht als je wakker ligt, zo groot kan worden dat je er in verstrikt raakt. Hoe je een goedbedoeld compliment kunt verstaan als 'wat moet-ie van me?' en hoe tien goede woorden het altijd moeten afleggen tegen één enkel woord van kritiek, terecht of niet. Maar we weten ook hoe een sporter, een musicus kan herboren worden door een enkel goed woord van de coach/docent, of door simpelweg het goede gevoel dat iemand vertrouwen in haar heeft. Zo, zegt Jezus in de gelijkenis, zo werkt ook het Koninkrijk Gods. Het is een kwestie van vertrouwen en je komt er alleen achter of het betekenis heeft als je het de kans geeft om in jezelf te groeien. Als je over je eigen schaduw heen stapt en er ruimte voor vrijmaakt.

En of het dan lukt? De vraag is wat lukken dan betekent? In de gelijkenis van dat kleine mosterdzaadje groeit het uit tot een grote boom. Maar de vraag is of dat het succes is: dat het groot wordt, prestigieus, imposant, meetbaar. Zou er dan toch iets triomfantelijks is zitten in de trant van: zie je wel, 'wie het laatst lacht...'. Jezus zegt: het krijgt takken zo groot, dat in zijn schaduw de vogelen des hemels kunnen schuilen en nestelen. Het gaat dus over een ander soort opbrengst, over schuilen, schaduw, over beschutting. Het succes is niet de grootte van de boom, maar de betekenis voor de vogels.

Het is zoals zuster Mauricia van de kloosterorde les Petites Soeurs de Jésus (de kleine zusters van Jezus) het zei in een afscheidsinterview voordat zij na tien jaar aanwezigheid met andere zusters als laatste zuster IJburg verliet. Iemand vroeg haar wat hun aanwezigheid nu eigenlijk voor resultaat had gehad. Ze antwoordde: "Vraag maar niet wat die tien jaar op IJburg hebben opgeleverd. [Vraag niet] naar zoiets als resultaat. 'Voor mij is dat geen belangrijke vraag. Als je van iemand houdt, ga je ook niet zeggen: 'Wat heeft deze vriendschap opgeleverd?'"

De opbrengst van het zaad mag dan wel groot zijn, tegelijkertijd laat het zich slecht berekenen, omdat het in andere eenheden rekent dan die van de beurs of het huishoudboekje. Ze rekent in eenheden van liefde, trouw, geborgenheid, gezamenlijkheid; ze is van een andere orde, een ander kader zoals een van de doopouders dat noemde. Ze willen dat, iets van die andere orde, zo zeiden ze, graag meegeven aan hun kind en daarom zijn ze vandaag hier.

Maar de parabels van vanmorgen vertellen ook nog iets anders, nl. dat zij (en wij) niet alleen iets aan hun kinderen zullen leren, maar dat zij (en wij) evengoed iets van hen kunnen leren. Want misschien staan de kleinsten wel het dichtste bij de Eeuwige zelf, als kleine onbetekenende mosterdzaadjes, en zijn juist zo grootse vertegenwoordigers zijn van dat Rijk Gods. Zij zijn het aan wie je zo nu en dan kunt vragen: 'Vertel me eens over God – ik ben het al bijna vergeten'. En dan begint het met luisteren.

bronnen:

- Marcus J. Borg, *The Heart of Christianity: Rediscovering a Life of Faith*, HarperOne 2003
- M.H. van der Zeyde, *Markus, een tijding van vreugde*, Nijmegen: Gottmer 1976
- Het gesprek met Herbert Blomstedt, 'Ik voel me een beginner' staat in NRC, 11 januari 2023
- Het gesprek met zuster Mauricia, 'Een klein stukje God in een nieuwbouwwijk', staat in *Trouw*, 14 januari 2023

Gebeden

Wij danken u, goede God
voor het wonder
van het bestaan
dat wij er zomaar zijn
gewild
gekend
geroepen
om mens te zijn
naar uw hart.

Dat valt ondertussen
niet altijd mee
want er is zoveel
dat ons weghoudt
van een leven
zoals u dat bedoelt
en daarom bidden wij u
dat we worden zoals
het kind:
ontvankelijk
open
nieuwsgierig
verlangend
onbevangen
open stand

voor een ander leven
dan dat we zo vaak leven.

Wij bidden voor alle kinderen:
voor hen die opgroeien
met oorlog en strijd
met eenzaamheid
en liefdeloosheid.
Voor kinderen
die op de vlucht zijn
die niet mee kunnen komen
door al die dingen
die grote mensen
veroorzaken
bedoeld of onbedoeld.

Voor alle ouders
grootouders
die zich zorgen
maken over de toekomst
van deze wereld.
Voor leraren en docenten
die zich geroepen voelen
hun kennis en ervaring
door te geven
aan een volgende generatie.

Wij bidden
voor de kerk
dat ze altijd
en waar dan ook
een huis van vrede zal zijn
alleen schatplichtig
aan u die Liefde bent.
Dat...
die vandaag
in die kring van liefde
zijn opgenomen
zich er thuis zullen voelen.

Voor wie ziek zijn bidden we
en noemen de namen van...
Dat kundige zorg,
liefdevolle aandacht
en uw nabijheid
hen zal bemoedigen.
We bidden voor...
die ons ontvallen is.
Dat zij mag schuilen
in uw licht.

Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.

U steunt ons werk ermee!